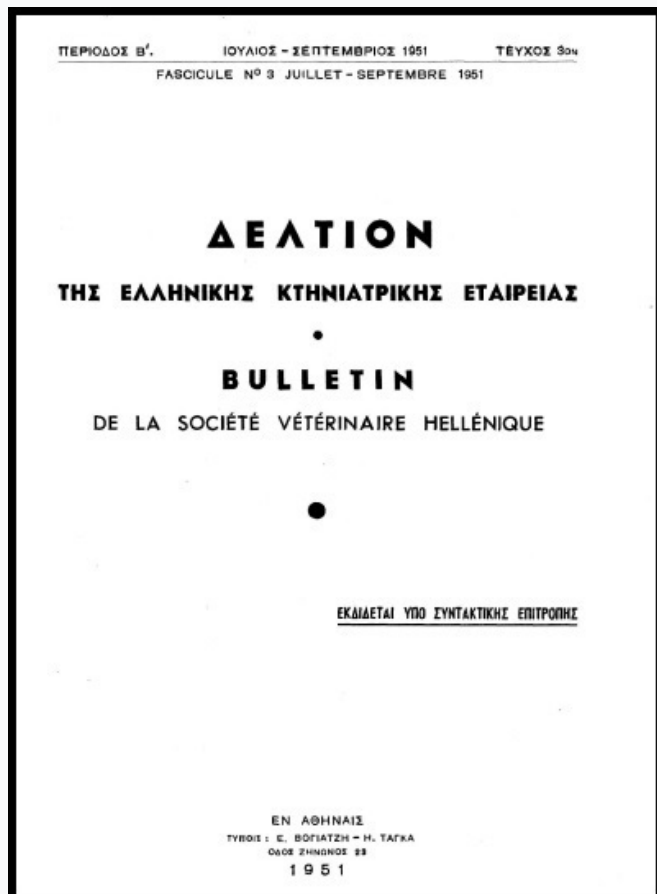

Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society

Vol 2, No 3 (1951)

ΥΠΑΡΞΙΣ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ ΤΗΣ ΧΛΟΗΣ (GRASS-DISEASE) ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

ΕΜΜ. ΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ

doi: [10.12681/jhvms.17461](https://doi.org/10.12681/jhvms.17461)

Copyright © 2018, Ελληνική Κτηνιατρική Εταιρεία

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/).

To cite this article:

ΜΑΤΘΑΙΑΚΗΣ Ε. (1951). ΥΠΑΡΞΙΣ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ ΤΗΣ ΧΛΟΗΣ (GRASS-DISEASE) ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ. *Journal of the Hellenic Veterinary Medical Society*, 2(3), 118–122. <https://doi.org/10.12681/jhvms.17461>

- 17) **Greifinger W., & Silberstein J. K.** : Salmonella food infection in military personnel. The Vet. Bull. May 1945, p. 169.
- 18) **Hagan, W. A.** : Infectious diseases of domestic animals 1945.
- 19) **Jensen L. B.** : Bacteriology of meats 1945.
- 20) **Jensen L. B.** : Prevention of bacterial food poisoning by food preservation methods. J.A.V.M.A. Vol. CIV, No 802, Jan. 1944, p. 63-65.
- 21) **Kelser R. & Schoening H.** : Manual of veterinary Bacteriology 1943.
- 22) **Legroux R., Bovef D. & Levaditi J. C.** : Présence d'histamine dans la chair d'un thon consommable d'une intoxication collective. Ann. Inst. Past. t. 73 p. 101.
- 23) **Legroux R. & Jeramec C.** : Diagnostic bactériologique du botulisme. Ann. Inst. Past. t. 69, p. 47.
- 24) **Mannen A. Van.** : Salmonella Dublin infection of man during meat inspection The. Vet. Bull. August 1947, p. 391.
- 25) **Merry, F.** : Le Botulisme chez le chien. Bull. Acad. Vet. de France, Janvier 1947.
- 26) **Papavassiliou J. M., & Liberato S. N.** : Intoxications par le fromage en Grèce en 1936—1937. Lons-le-Saunier, 1937.
- 27) **Scott W. M.** : Experience in Great Britain of food poisoning due to bacterial toxin. Proc. of the 6th Pac. Sc. Congress. Vol. 5, July—August 1939.
- 28) **Slocum, Glen G., Welsh H. & Hunter A. C.** : An outbreak of botulism caused by home canned tomatoes Food Research 1941, Vol. 6, No 2, p. 179.
- 29) **Smith H. W.** : The examination of staphylococci of animal origin with particular regard to the determination of criteria of pathogenicity. J. of Comp. Path. and Ther. Vol. 57, No 2, April 1947.
- 30) **Tanner F. W.** : Bacteriology of Foods, 1946.
- 31) **Tanner F. W.** : Food borne infections and intoxications, 1933.
- 32) **Tucker C. B., Cameron G. M., Henderson M. P. & Beyer M. B.** : Salmonella typhi murium food infection from eolby cheese. J.A.M.A Vol. 131, No 14, p. 1119.
- 33) **Verge J.** : Les toxi-infections alimentaires d'origine carnée et l'inspection bactériologique des viandes. Réc Vét. d'Alfort 1931, p. 804.

ΥΠΑΡΞΙΣ ΤΗΣ ΝΟΣΟΥ ΤΗΣ ΧΛΟΗΣ (GRASS-DISEASE)

ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Ὑ π ό

Δρος ΕΜΜ. ΜΑΤΘΑΙΑΚΗ Ἀρχικτηνιάτρου.

Κατὰ μῆνα Ἰουνίον 1949, ἐκλήθη νὰ ἐπισκεφθῶ ἓνα ἀσθενῆ ἵππον, εἰς τὰ περίχωρα τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ ὁποίου τὸ ἱστορικὸν ἔχει ὡς ἀκολούθως :

Πρὸ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως μηνὸς ὁ ἵππος οὗτος, ἑκτομίας 10 ἔτων, παρουσίασε δυσφαγίαν μετὰ ἐξόδου μέρους τῶν τροφῶν, στερεῶν ἢ ὑγρῶν,

ἐκ τῆς ρινός, κατὰ τὴν κατάποσιν, ὡς κύριον σύμπτωμα. Ὁ ἀσθενὴς ἐνοσηλεύθη διὰ ὀξείαν φαρυγγίτιδα (ἐπισπαστικὰ εἰς τὸν λαιμὸν καὶ τὴν παρωτιδικὴν χώραν κ.λ.π.) ἐπὶ μῆνα ἄνευ ἀποτελέσματος.

Κατὰ τὴν ἐπίσκεψίν μου διεπίστωσα τὴν ὑπαρξίν ἀμφοτεροπλεύρου βλεννοσιελώδους ρινικοῦ ἐκκρίματος, ὡς καὶ ἴχνη τῆς χρήσεως τῶν ἐπισπαστικῶν εἰς τὴν παρωτιδικὴν ἰδίω; χώραν ἀριστερὰ (παρωτις ἐλαφρῶς ὑπερτροφική), ὅπου τὸ δέγμα ἔφερεν ἀκόμη ἀποτριχώσεις ὡς καὶ μικρὰς οὐλάς. Ὑπικτερικὴ χροιά τῶν ὄρατῶν βλεννογόνων. Θερμοκρασία φυσιολογική (37° 7).

Κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ ἰδιοκτῆτου, ὁ ἴσπος του παρουσίασεν αἰσθητὴν καταβολὴν τῆς θρέψεως ἀφ' ὅτου ἠσθένησε, εὐρίσκετο εἰς σχετικῶς καλὸν σημεῖον ἀκόμη, καὶ δὲν εἶχε πλέον ὄρεξιν διὰ τὴν ἐργασίαν. Παρουσιάζει ἰδιοτροπίας τῆς ὀρέξεως, τρώγει βραδέως καὶ δὲν καταπίνει ὅλην του τὴν τροφήν. Τοῦ παρετέθη βρώμη καὶ κατόπιν ἐποτίσθη ἐνώπιόν μου. Κατὰ τὴν κατάποσιν ἐξέτεινε τὴν κεφαλὴν πρὸς τὸν τράχηλον, δεικνύων οὕτω δυσκολίαν τινὰ ἢ ἐνόχλησιν κατὰ τὴν διόδον τοῦ βλωμοῦ διὰ τοῦ φάρυγγος. Πολλάκις ἀπέρριψεν ἐκ τοῦ στόματος τὴν βρώμην ἡμιμασημένην καὶ ἀφθόνως ἐνσιαλωμένην, ὅταν δ' ἔπινεν, ἕνα μέρος τοῦ ὕδατος ἔτρεχεν ἐκ τῶν ρωθῶνων του, ἀναμειγμένον μετὰ τεμαχίων βρώμης.

Ματαίως ἐπιχειρήσαμεν νὰ δώσωμεν μίαν ἐξήγησιν τῶν συμπτωμάτων αὐτῶν. Ὁ ἐνδοδερμοβλεφαρικός μαλεϊνισμὸς ἀπέβη ἀρνητικός. Ὁ καθητηριασμὸς τοῦ οἰσοφάγου ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ὁδὸς ἦτο ἐλευθέρη. Ἡ ἐξέτασις τοῦ αἵματος δι' αἰμοπαράσιτα (Πιροπλάσμιαις) καὶ ἡ παρασιτολογικὴ τῶν κοπράνων, ἔδωσεν ἀρνητικὸν ἀποτέλεσμα. Ἐσοκέφθημεν τὴν ὑπαρξίν ἐμποδίου τινός, νεόπλασμα, θηλώματα τοῦ φάρυγγος ἢ τῆς ὀπισθίας καὶ ἄνω ἐπιφανείας τῆς μαλθακῆς ὑπερώας, ἢ σχετικὴ ὁμως ἐξέτασις ἔδωσεν ἀρνητικὸν ἀποτέλεσμα. Τέλος δὲν παρετηρήθη παράλυσις τῆς μαλθακῆς ὑπερώας.

Θεραπευτικῶς, ἐχορηγήσαμεν κατ' ἀρχὰς θειϊκὴν στρυχνίνην δι' ἐνέσεων, ἐναντίον μιᾶς πιθανῆς παραλύσεως, ἄνευ ἀποτελέσματος. Ἄλλα νευροτονικὰ χρησιμοποίηθέντα εἰς οὐδὲν ὠφέλησαν. Τέλος ἐχρησιμοποίηθη τὸ γλυκονοῦχον ἀσβέστιον εἰς καθημερινὰς ἐνδοφλεβίους ἐγχύσεις (20 κ. ὑφ. διαλύματος 10 %) ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἐνάραξεως τῆς τελευταίας ταύτης θεραπείας, τὰ παθολογικὰ συμπτώματα ἐξηφανίσθησαν προοδευτικῶς, ὁ δὲ ἰδιοκτῆτης ἐνθουσιασμένος καὶ θεωρῶν τὸ ζῶον του τελείως ἰαθέν, τὸ διέθεσε καὶ πάλιν δι' ἐργασίαν.

Δὲν ἐπρόκειτο ὁμως περὶ ἰάσεως. Ἡ σημειωθεῖσα ἐξαφάνισις τῶν παθολογικῶν συμπτωμάτων διήρκεσε μόνον περὶ τὰς δέκα ἡμέρας. Μετὰ ταῦτα παρετηρήθη ὑποτροπή, τῆς ἀγνώστου μέχρι τότε νόσου, με συμ-

πτώματα ὑπερσσιαλισμοῦ καὶ δυσφαγίας πλέον ἔντονα, εἰς τὰ ὁποῖα προσετέθησαν καὶ τρομώδεις συσπάσεις τῶν ἀγκωνιαίων καὶ μηριαίων μυῶν, ὅπως ἐπίσης καὶ περιγεγραμμένα κατὰ πλάκας ἐπιδροσεῖς (τράχηλος, κενεῶν, βάσις οὐρᾶς), μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ταχεῖαν ἀπίσχανσιν καὶ τὴν ἐλάττωσιν τῆς κοιλίας (κοιλία κολλημένη εἰς τὴν ράχιν). Τὰ συμπτώματα ταῦτα, ἀφ' ἐνὸς μὲν διηυκόλυναν τὴν διάγνωσιν τῆς νόσου, ἀφ' ἑτέρου ὅμως ἠνάγκασαν τὸν ἀπογοητευμένον πλέον ἰδιοκτήτην νὰ πωλήσῃ, ἢ μᾶλλον νὰ χαρίσῃ, τὸ ζῶον του. Μετὰ ἕνα μῆνα τὸ ζῶον ἔθανεν. Νεκροψία δὲν ἐγένετο.

Πιστεύομεν, ὅτι δυνάμεθα νὰ ἀναγνωρίσωμεν εἰς τὴν ὡς ἄνω κλινικὴν εἰκόνα τὴν μορφήν τῆς νόσου τῆς Χλόης (Maladie de l'herbe, Grass Disease - Grass - Sickness). Ἡ νόσος αὕτη προσβάλλουσα μόνον τὸν ἵππον δὲν παρετηρήθη μέχρι σήμερον ἐν Ἑλλάδι.

Τὸ αἷτιον τῆς νόσου παραμένει ἄγνωστον. Ὅλα τὰ πιθανὰ αἷτια ἐνοχοποιήθησαν τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, διὰ νὰ ἀποδειχθῇ τελικῶς ὅτι οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἔχει σχέσιν τινὰ μὲ τὴν νόσον ταύτην. Τοιοῦτοτρόπως μετὰ τὴν τροφικὴν δηλητηρίασιν καὶ τὴν βιταμινοπενίαν, ἀπεδόθη αὕτη εἰς ἐντεροτοξιναιμίαν, ἔπειτα εἰς ἕνα διπλοστρεπτόκοκκον, ἀπομονωθέντα ἐκ τοῦ νευρικοῦ συστήματος θανάττος ἵππου, εἰς τὸ κλωστρίδιον Welchii, εἰς τὸ κλωστρίδιον τὸ ἀλλαντικὸν καί, τέλος, δι' ἀποκλεισμοῦ, εἰς διηθητὸν ἰόν.

Ὁ Brion⁽¹⁾ ὑπογραμμίζει τὴν καταπληκτικὴν ὁμοιότητα, εἰς τινα σημεῖα, ἣτις ὑπάρχει μετὰ τῆς νόσου τῆς Χλόης καὶ τῆς ἐγκεφαλο-μυελίτιδος τῶν ἵπποειδῶν ἐν Γαλλίᾳ. Ὁ αἰτιολογικὸς παράγων καὶ τῆς τελευταίας ταύτης νόσου παραμένει ἐπίσης ἄγνωστος, ἀποδίδεται δὲ καὶ αὕτη, δι' ἀποκλεισμοῦ, εἰς διηθητὸν ἰόν. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι, οὔτε ἡ μία, οὔτε ἡ ἄλλη, ἐκ τῶν νόσων τούτων κατορθώθη μέχρι σήμερον νὰ ἀναπαραχθῇ πειραματικῶς.

«Ἡ κλινικὴ φυσιογνωμία τῆς νόσου, γράφει ὁ Liegeois⁽²⁾, ὑπενθυμίζει συμπαθητικοτονίαν, δι' ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐπινεφριδιοθυρεοειδοῦς συστήματος (ὑπερέκκρισις δηλ. ἀδρεναλίνης καὶ θυροξίνης, ὁρμόναι συμπαθητικομμητικαὶ) καὶ ὑπολειτουργίας (inhibition) τοῦ παγκρεατο-παραθυρεοειδοῦς τοιοῦτου (ἐλάττωσις δηλ. τῆς ἐκκρίσεως βαγκοτονίνης παραθυρομόνης, παρασυμπαθητικομμητικῶν) πρὸς εὐσεως τροφικῆς. Ἡ χρῆσις ὅμως παρασυμπαθητικομμητικῶν δὲν δίδει παρὰ φευγαλέα ἀποτελέσματα.»

(1) Robin: De l'encephalo - myelite equine francaise a la Grass - Disease Rev. Path. Comp. Mai - Juin, 1948.

(2) Liegeois F. Traité de Pathologie Medicale des Animaux Domestiques. 2eme Edition, 1940.

Ἡ διάγνωσις στηρίζεται εἰς τὴν διαπίστωσιν τῆς δυσφαγίας, τῶν τρομοδῶν συσπάσεων τῶν μυῶν, τῶν τοπικῶν ἐφιδρώσεων, τῆς ἀπισχνάνσεως καὶ τῆς ὑπερέτρου ἐλαττώσεως τοῦ ὄγκου τῆς κοιλίας.

Παρατηρηθεῖσα ἀπὸ τοῦ 1907 ὑπὸ τοῦ Spruwell ἐφαίνετο περιορισμένη εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἐσημειώθη ὅμως, δις μέχρι τοῦδε καὶ ἐν Εὐρώπῃ. Ὑπὸ τῶν Van Middelen καὶ de Jonkheere⁽³⁾ εἰς τὸ Βέλγιον καὶ ὑπὸ τῶν Robin καὶ Bellec⁽⁴⁾ εἰς τὴν Γαλλίαν.

Πρόκειται περὶ νόσου ἐμφανιζομένης ὠρισμένην ἐποχὴν, τέλος ἀνοίξεως - θέρος, μετὰ τὴν ἔξοδον τῶν ζῶων εἰς βοσκοτόπους καὶ εἰς ἵππους καλῆς καταστάσεως θρέψεως. Παρουσιάζεται ὑπὸ ὀξεῖαν καὶ χρονίαν μορφήν. Ἡ ὀξεῖα μορφή διαρκεῖ 2 - 3 ἡμέρας, ἡ δὲ χρονία ἀπὸ μερικῶς ἑβδομάδας μέχρι πολλοῦς μῆνας. Ἀπόληξις θανατηφόρος εἰς τὴν ὀξεῖαν μορφήν. Εἰς τὴν χρονίαν μορφήν παρατηρήθησαν ἰάσεις μετὰ πολύμηνον θεραπείαν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως, μετὰ φαινομενικὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως, σημειοῦται ὑποτροπή, ὅπως καὶ εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν θανατηφόρος.

Ἐὰν κρίνῃ τις ἀπὸ τὴν παροῦσαν περίπτωσιν, δὲν φαίνεται ὅτι εἶναι ἀπαραίτητος ἡ παραμονὴ εἰς βοσκοτόπον, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ μέχρι σήμερον μελετήσαντες τὴν νόσον, διὰ τὰ ἐκδηλωθῆ αὕτη. Ὁ ἵππος περὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται ἐνταῦθα, ἔβροσκεν ὥρας τινὰς καθ' ἡμέραν, ὄχι ὅμως καὶ καθ' ἐκάστην. Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον παρέμενεν ἐντὸς τοῦ σταύλου καλῶς διατρεφόμενος.

Δὲν γνωρίζομεν ἐὰν ἡ σημειωθεῖσα βελτίωσις εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν, ὀφείλετο εἰς τὸ γλυκονοῦχον ἀσβέστιον, ἢ ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἀπλῆς συμπτώσεως. Ἡ πώλησις τοῦ ἵππου δὲν ἐπέτρεψε τὴν ἐπανάληψιν τῆς θεραπείας, ὁπότε, ἴσως, θὰ διελευκαίνετο τὸ ζήτημα τοῦτο.

R É S U M É

Dr E. Matthaiakis :

Existence de la maladie de l'herbe ou Crass-Disease en Grèce.

L'auteur rapporte le cas d'un cheval rencontré aux environs d'Athènes, au mois Mai - Juin 1949, le tableau clinique duquel lui a permis de reconnaître la forme chronique de la Grass-Disease, maladie non observée jusq'ici en Grèce. Le patient rejetait son bol alimentaire

(3) Van Middelen - de Jonkheere : Le maladie de l'herbe ou Grass-Disease Annales Med. Vet. Mai, 1980.

(4) Robin - Bellec : La maladie de l'herbe en Bretagne. Revue Gen. Med Vet. Juillet, 1930.

demi-mastiqué avec de flots de salive et quant il buvait une partie de l'eau coulait par le nez mélangée aux débris alimentaires

Un traitement au gluconate de calcium fut suivi d'un rétablissement provisoire, d'un dizaine de jours, auquel a succédé une recrudescence des symptômes d'hypersalivation et de dysphagie, plus intenses cette fois, avec tremblements musculaires, rapide et levrettement de l'abdomen.

Le cheval vendu, est mort après un mois sans être revu. La maladie a duré trois mois environ. L'autopsie n'a pas été faite. On ne sait pas si le rétablissement provisoire signalé est dû au gluconate de calcium ou s'il s'agissait d'une simple coïncidence.

ΑΥΤΟΠΛΑΣΤΙΚΗ ΔΕΡΜΑΤΟΣ ΕΙΣ ΗΜΙΟΝΟΝ

Υ π ό

Δρος ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΤΡΙΑΝΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ κτηνιατρικὴ χειρουργικὴ σπανίως προσφεύγει εἰς ἐπανορθωτικὰς ἐπεμβάσεις, διότι, ὡς εἶναι εὐνόητον, μόνον κατ' ἐξαίρεσιν δύναται νὰ προκύψῃ τοιαύτη ζήτησις, ἢ ἀνάγκη, ἰδίως εἰς μεγάλα ζῶα καὶ δὴ εἰς κτήνη φόρτου.

Ἀνάγκη τοιαύτης ἐπεμβάσεως προέκυψεν εἰς τὸ 973 Νοσοκομεῖον Κτηνῶν Θεσσαλονίκης ὅπου, κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1951, ὑπῆρχον τέσσαρες ἡμίονοι ἀποθεραπευθέντες ἐκ τραυμάτων ἀκρωμίας, ἅτινα ἐξελίχθησαν εἰς σκληρώδεις παραμορφωτικὰς οὐλὰς. Αἱ οὐλαὶ αὗται, ὡς εἶναι γνωστόν, ἀποτελοῦνται ἐκ συνδετικοῦ ἰστοῦ ἰνοποιηθέντος καὶ σκληρώδους, ὅστις ἔχει ἀπωλέσει τὴν ἐλαστικότητα καὶ ἰδίως τὸ τριχοειδὲς ἀγγειακὸν δίκτυον τοῦ ὑγιεινοῦ δέρματος. Ἀποτέλεσμα τῆς ἀνεπαρκείας αὐτῆς εἶναι ἡ εὐκόλος λύσις τῆς συνεχείας ταύτης καὶ ἡ νέκρωσις αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ἀναφερθέντων τεσσάρων ἡμίονων μὲ παραμορφωτικὰς οὐλὰς τραυμάτων ἀκρωμίας, οἱ τρεῖς ἐξεποικήθησαν ὡς ἀκατάλληλοι διὰ τὸ Στράτευμα (διότι κτήνη δι' ἑλάσιν δὲν χρησιμοποιοῦνται σήμερον εἰς τὸ Στράτευμα) καὶ εἰς μόνον ἐκρατήθη, κατόπιν ἐγκρίσεως τῆς Διευθύνσεως τοῦ Νοσοκομείου, ἵνα ἐνεργηθῇ ἐπ' αὐτοῦ ἡ ἐκτεθησομένη αὐτοδερματοπλαστικὴ.

Πρὶν ἢ προβῶμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς ἐπεμβάσεως ἡμῶν, κρίνομεν σκόπιμον νὰ ἀπαριθμήσωμεν τὰς πλέον βασικὰς ἀρχάς, ἃς δέον νὰ τηρῆ ὁ ἐκτελῶν χειρουργικὴν ἐπανορθωτικὴν ἐπέμβασιν.